

ERKEN ÇOCUKLUK BAKIM VE EĞİTİM HİZMETLERİNİN SUNULMASINDA DEVLETİN SORUMLULUĞUNUN YASAL DAYANAKLARI NELERDİR?

Kadınların abla, anne ya da anneanne/babanne olarak ömürlerinin büyük bir kısmında üstlenmek zorunda kaldıkları çocuk bakımının, kadınların “doğal” görevi olarak anlaşılması kadın-erkek eşitliğine aykırıdır. Devletler, kadın-erkek eşitsizliğinin giderilmesine yönelik önlemler almakla yükümlüdür.

Türkiye'nin taraf olduğu iki uluslararası düzenlemede cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda yükümlü olduğu açıkça belirtilmiştir:

1- [Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi](#) (CEDAW)'nin “Siyasal, Ekonomik ve Kültürel Alanlarda Tedbir Alma Yükümlülüğü” başlıklı 3. maddesi, “Taraf Devletler kadınların tam olarak gelişmelerini ve ilerlemelerini sağlamak üzere, erkeklerle eşitlik temeline dayanan insan haklarını ve temel özgürlüklerini güvence altına almak ve kullanmalarını sağlamak amacıyla, mevzuat çıkarmak da dahil her alanda ve özellikle siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda gerekli her türlü tedbiri alır,” demektedir.

2- Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu uluslararası düzenlemelere uygun olarak, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması konusundaki sorumluluğunu anayasal düzeyde ifade etmiştir:

Anayasa m. 10: Kanun Önünde Eşitlik

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

Çocuk bakım hizmetlerinin sağlanmasına yönelik önlemler ise, kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasının en önemli ayağını oluşturmaktadır.

1- Çocuk bakımıyla ilgili CEDAW'ın 11. maddesi ise istihdamdaki ayrımcılığın önlenmesi konusunda devletleri yükümlü kılarken, maddenin 2 c bendinde bu ayrımcılığın işyerlerindeki kreşlerle ilgili boyutu somutlaştırılmıştır: “Özellikle çocuk bakımevleri ağının tesisi ve geliştirilmesi yoluyla anne ve babanın aile yükümlülüklerini, görev sorumlulukları ve kamu hayatına katılma ile birleştirmeyi mümkün kılan destekleyici sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik etmek,”

Ek olarak 5. maddenin b bendinde “çocuk bakımında eşit sorumluluk” ilkesi, ayrıntılı bir düzenleme ile ele alınmakta, yine devletin bu konudaki sorumluluğuna dikkat çekilmektedir: “Anneliğin sosyal bir görev olarak anlaşılmasını ve çocukların yetiştirilmesi ve gelişiminde kadın ve erkeğin ortak sorumluluğunun tanınmasını öngören ve her halükârda çocukların

menfaatlerini her şeyden önce gözeten anlayışa dayanan bir aile eğitimini sağlamak,” denilmektedir.

2- [AVRUPA SOSYAL ŞARTI](#)'nın ailevi sorumlulukları olan çalışanların fırsat eşitliği ve eşit muamele görme hakkı başlıklı 27. maddesi: “Akit Taraflar, ailevi sorumlulukları olan kadın ve erkek çalışanlar ve bunlarla diğer çalışanlar arasında fırsat eşitliği ve eşit muamele görme hakkının etkili bir biçimde kullanılabilmesini sağlamak amacıyla; aşağıdaki konularda uygun önlemleri almayı taahhüt ederler.

a. Mesleki yönlendirme ve eğitim konularında alınacak önlemler de dahil olmak üzere, ailevi sorumlulukları olan çalışanların istihdam edilmesi ve istihdam edilmeye devam edilmesinin yanı sıra, bu sorumluluklar nedeniyle işten ayrılanların yeniden istihdam edilmesi.

b. Çalışma koşulları ve sosyal güvenliğe ilişkin gereksinimlerinin dikkate alınması.

c. Özellikle kreş hizmetleri ve diğer çocuk bakımı ile ilgili düzenlemeler olmak üzere, kamusal ya da özel hizmetleri geliştirmek ya da teşvik etmek,” şeklinde düzenlenmiştir.

Çocuk bakımı ve eğitimi alanında verilecek hizmetler kreş ve emzirme odalarının kurulması ile sınırlı değildir. Çeşitli ülkelerde devlet bu alandaki sorumluluğunu yanı sıra hamilelik, doğum ve annelik izinleri, babalık ve ebeveyn izinleri gibi düzenlemelerle de yerine getirmektedir. Türkiye’de çalışan kadının hamilelik durumunda çalışma ve süt izni sürelerini açıklayan [4857 sayılı İş Kanunu](#)'nun 74. Maddesinde bu konu açıklanmıştır. Kanun maddesi incelendiğinde kadın işçilerin doğumdan önce sekiz ve doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam on altı haftalık süre için çalıştırılmamaları esastır.